

PORADNIK DLA OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY

ZABRONIONE CZYNY ZWIĄZANE Z PRZEMOCĄ DOMOWĄ W ŚWIELE PRZEPISÓW KODEKSU KARNEGO

Przemoc domowa może przybierać różne formy: fizyczną, psychiczną, seksualną, ekonomiczną i zaniedbanie. Kodeks karny penalizuje szereg zachowań, które w zależności od ich charakteru są ścigane z urzędu, na wniosek pokrzywdzonego lub z oskarżenia prywatnego.

✓ Przesłępstwa ścigane z urzędu

W przypadku tych czynów organy ścigania (policja, prokuratura) mają obowiązek wszcząć postępowanie niezależnie od woli osoby pokrzywdzonej.

Do przestępsstw tych należą m.in.:

1. **Zabójstwo** – art. 148 k.k.
2. **Spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu** – art. 156 § 1 k.k.
3. **Spowodowanie średniego uszczerbku na zdrowiu** (ponad 7 dni) – art. 157 § 1 k.k.
 - o Ścigane z urzędu, gdy dotyczy osoby najbliższej, a sprawca działał umyślnie.
4. **Lekki uszczerbek na zdrowiu** (do 7 dni), gdy ofiara wspólnie zamieszkuje ze sprawcą – art. 157 § 2 i 4 k.k.
5. **Bezprawne pozbawienie wolności** – art. 189 k.k.
6. **Zmuszenie przy użyciu przemocy lub groźby** – art. 191 § 1 k.k.
7. **Bezprawne wtargnięcie do mieszkania/domostwa** – art. 193 k.k.
8. **Zgwałcenie** – art. 197 k.k.
9. **Wykorzystanie bezradności lub niepełnosprawności w celu doprowadzenia do czynności seksualnej** – art. 198 k.k.
10. **Wykorzystanie zależności lub krytycznego położenia w celu doprowadzenia do czynności seksualnej** – art. 199 k.k.
11. **Znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą, osobą zależną lub bezradną** – art. 207 k.k.
12. **Niealimentacja**, jeśli przyznano świadczenia z funduszu alimentacyjnego – art. 209 § 1a, § 3 k.k.
13. **Porzucenie osoby, nad którą ciąży obowiązek opieki** – art. 210 k.k.
14. **Uprowadzenie osoby małoletniej lub nieporadnej** – art. 211 k.k.

W przypadku uzyskania przez organy informacji o podejrzeniu popełnienia tych przestępsstw (np. od nauczyciela, kuratora, sąsiada), mają one ustawowy obowiązek podjęcia działań (art. 304 § 1 k.p.k.).

✓ Przesłępstwa ścigane z urzędu, ale wymagające wniosku pokrzywdzonego

Wszczęcie postępowania karnego w tych przypadkach następuje tylko po złożeniu wniosku o ściganie przez osobę pokrzywdzoną lub uprawniony organ.

Do tej grupy należą m.in.:

1. **Nieumyślne spowodowanie uszczerbku na zdrowiu osoby najbliższej** – art. 157 § 1, 3 i 5 k.k.
2. **Groźba karalna** – art. 190 k.k.
3. **Stalking (uporczywe nękanie)** – art. 190a k.k.
4. **Stosowanie przemocy utrudniającej korzystanie z lokalu mieszkalnego** – art. 191 § 1a k.k.

5. **Niealimentacja**, jeśli nie zachodzą przesłanki do ścigania z urzędu – art. 209 § 1, 1a, w zw. z § 2 k.k.
6. **Kradzież, przywłaszczenie, oszustwo, niszczenie mienia – na szkodę osoby najbliższej** – art. 278, 278a, 279, 284, 286, 288 k.k.

Wniosek o ściganie może być cofnięty za zgodą prokuratora (na etapie postępowania przygotowawczego) lub za zgodą sądu (na etapie sądowym) – do momentu zamknięcia przewodu sądowego na pierwszej rozprawie głównej.

✓ **Przestępstwa ścigane z oskarżenia prywatnego**

W tych przypadkach osoba pokrzywdzona samodzielnie wytacza powództwo karne przed sądem poprzez wniesienie prywatnego aktu oskarżenia.

Najczęściej występujące przestępstwa tej kategorii:

1. **Uszkodzenie ciała (do 7 dni)**, gdy osoba najbliższa nie zamieszkuje ze sprawcą – art. 157 § 2 k.k.
2. **Naruszenie nietykalności cielesnej** – art. 217 k.k.

Prywatny akt oskarżenia należy wnieść bezpośrednio do sądu lub ustnie do protokołu na Policji. Opłata sądowa wynosi 300 zł, z możliwością złożenia wniosku o zwolnienie od kosztów. W określonych sytuacjach możliwe jest objęcie sprawy ściganiem z urzędu przez prokuratora.

✓ **Obowiązek zgłaszania przestępstw**

W Polsce obowiązuje tzw. **społeczny obowiązek zawiadomienia** o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu – art. 304 § 1 k.p.k. Każda osoba mająca wiedzę o takim czynie powinna niezwłocznie poinformować właściwy organ (Policja, Prokuratura).

OCHRONA POKRZYWDZONEGO PRZED SPRAWCĄ PRZEMOCY W POSTĘPOWANIU KARNYM

W postępowaniu karnym istnieje szereg instrumentów prawnych, których celem jest zapewnienie ochrony osobie pokrzywdzonej przestępstwem, w szczególności w kontekście przemocy domowej. Ochrona ta realizowana jest przede wszystkim poprzez stosowanie tzw. **środków zapobiegawczych** wobec podejrzanego lub oskarżonego, mających na celu m.in. zapobieżenie popełnieniu przez niego kolejnych przestępstw, zwłaszcza przeciwko tej samej osobie.

Zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania karnego, środki zapobiegawcze mogą być zastosowane, gdy zgromadzony materiał dowodowy wskazuje na duże prawdopodobieństwo popełnienia przestępstwa przez podejrzanego lub oskarżonego (art. 249 § 1 k.p.k.).

Aby jednak możliwe było zastosowanie środków chroniących pokrzywdzonego, niezbędne jest **powiadomienie organów ścigania o popełnieniu przestępstwa**. Kluczowym dowodem w tego typu sprawach są m.in. **zeznania osoby pokrzywdzonej**.

W toku postępowania przygotowawczego środki zapobiegawcze może stosować prokurator (za wyjątkiem tymczasowego aresztowania), natomiast sąd może je stosować zarówno na etapie śledztwa, jak i do czasu rozpoczęcia wykonania kary.

Do środków zapobiegawczych mających na celu ochronę pokrzywdzonego zalicza się w szczególności:

✓ Tymczasowe aresztowanie (art. 258 k.p.k.)

- Środek ten może być zastosowany wyłącznie przez sąd, na wniosek prokuratora.
- Stosowany w przypadku istnienia obawy, że podejrzany/oskarżony będzie się ukrywał, bezprawnie wpływał na tok postępowania, bądź może popełnić nowe, poważne przestępstwo, w szczególności z użyciem przemocy wobec tej samej osoby

✓ Dozór Policji (art. 275 § 1–2 k.p.k.)

- Podejrzany lub oskarżony może zostać oddany pod dozór Policji, wraz z nałożeniem obowiązków mających na celu ochronę pokrzywdzonego, w tym m.in.:
 - zakaz opuszczania określonego miejsca pobytu,
 - obowiązek okresowego stawiennictwa w jednostce Policji,
 - zakaz kontaktowania się z pokrzywdzonym,
 - zakaz zbliżania się do pokrzywdzonego,
 - zakaz przebywania w określonych miejscach,
 - inne ograniczenia swobody konieczne dla skutecznego wykonania dozoru.

✓ Dozór Policji połączony z obowiązkiem opuszczenia wspólnie zajmowanego lokalu (art. 275 § 3 k.p.k.)

- Środek ten może zostać zastosowany w miejsce tymczasowego aresztowania wobec osoby podejrzanej o przestępstwo popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej na szkodę osoby najbliższej lub innej osoby wspólnie zamieszkującej.
- Warunkiem jego zastosowania jest nakaz opuszczenia lokalu w wyznaczonym terminie oraz wskazanie nowego miejsca pobytu.

✓ Nakaz okresowego opuszczenia wspólnie zajmowanego lokalu (art. 275a k.p.k.)

- Może zostać zastosowany, gdy istnieje uzasadniona obawa, że oskarżony ponownie popełni przestępstwo z użyciem przemocy wobec osoby wspólnie zamieszkującej, szczególnie jeśli wcześniej groził jej popełnieniem takiego czynu.

✓ Zmiana środka zapobiegawczego na surowszy (art. 258a k.p.k.)

- W przypadku naruszenia przez podejrzanego/oskarżonego warunków zastosowanego środka zapobiegawczego (np. kontaktowania się z pokrzywdzonym mimo zakazu), sąd lub prokurator ma obowiązek zastosowania środka gwarantującego skuteczną realizację celów postępowania, w tym również zastosowanie środka surowszego (np. zamiana dozoru Policji na tymczasowe aresztowanie)

W postępowaniu karnym istnieje możliwość skutecznej ochrony osoby pokrzywdzonej przemocą poprzez zastosowanie odpowiednich środków zapobiegawczych wobec podejrzanego lub oskarżonego. Warunkiem ich uruchomienia jest złożenie zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa oraz przedstawienie materiału dowodowego, który uzasadnia ich zastosowanie.

PRAWA I OBOWIĄZKI POKRZYWDZONEGO W POSTĘPOWANIU KARNYM

✓ Status pokrzywdzonego w postępowaniu karnym

Zgodnie z art. 299 § 1 Kodeksu postępowania karnego (k.p.k.), pokrzywdzony jest stroną **postępowania przygotowawczego** (dochodzenia lub śledztwa). W postępowaniu sądowym może uzyskać status

strony, występując w charakterze **oskarżyciela posiłkowego** (działającego obok oskarżyciela publicznego), po złożeniu stosownego oświadczenia najpóźniej do momentu rozpoczęcia przewodu sądowego na rozprawie głównej.

W przypadku braku takiego oświadczenia, pokrzywdzony co do zasady traci status strony po wniesieniu aktu oskarżenia przez prokuratora, a jego możliwości procesowe ulegają ograniczeniu (np. nie przysługuje mu prawo do złożenia apelacji)

✓ **Uprawnienia pokrzywdzonego**

Pokrzywdzonemu przysługują w postępowaniu karnym m.in. następujące prawa:

1. **Prawo do ustanowienia pełnomocnika** – pokrzywdzony może być reprezentowany przez pełnomocnika z wyboru lub (w razie braku środków finansowych) z urzędu. Warunkiem ustanowienia pełnomocnika z urzędu jest wykazanie, że pokrzywdzony nie jest w stanie ponieść kosztów pomocy prawnej bez uszczerbku dla koniecznego utrzymania siebie i rodziny.
2. **Prawo do działania jako oskarżyciel posiłkowy** – w przypadku wniesienia aktu oskarżenia przez prokuratora, pokrzywdzony może – po złożeniu oświadczenia – występować w charakterze oskarżyciela posiłkowego (art. 53–56 k.p.k.).
3. **Prawo do informacji** – organy prowadzące postępowanie (Policja, prokuratura, sąd) zobowiązane są do poinformowania pokrzywdzonego o jego prawach i obowiązkach na każdym etapie postępowania (art. 300 § 1 k.p.k.).
4. **Prawo do dochodzenia roszczeń cywilnych w postępowaniu karnym** – pokrzywdzony może żądać naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w trybie art. 46 Kodeksu karnego oraz art. 49a k.p.k., składając wniosek do zamknięcia przewodu sądowego.
5. **Prawo do obecności osoby wskazanej** – pokrzywdzony może wskazać osobę pełnoletnią, która będzie mu towarzyszyć podczas czynności procesowych (np. przesłuchania).
6. **Szczególne zasady przesłuchania w sprawach o przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności (art. 197–199 k.k.):**
 - przesłuchanie odbywa się tylko, jeśli ma istotne znaczenie dla sprawy, i co do zasady tylko raz,
 - czynność przeprowadza sąd, w obecności biegłego psychologa, w terminie do 14 dni od wpływu wniosku,
 - przesłuchanie jest rejestrowane (audio-wideo), a zapis jest odtwarzany na rozprawie,
 - podejrzany nie uczestniczy w przesłuchaniu,
 - przesłuchanie odbywa się w specjalnie przystosowanym pomieszczeniu,
 - na wniosek pokrzywdzonego można zapewnić obecność psychologa tej samej płci,
 - przy konieczności ponownego przesłuchania można zastosować wideokonferencję.
7. **Prawo do ochrony wizerunku i komfortu psychicznego** – pokrzywdzony może wnioskować, by podczas jego przesłuchania sąd nakazał oskarżonemu opuszczenie sali, jeśli jego obecność wywołuje dyskomfort, poczucie zagrożenia lub wpływa na treść zeznań.
8. **Prawo do odmowy zeznań** – przysługuje osobie najbliższej wobec oskarżonego (art. 182 k.p.k.). Z prawa tego można skorzystać do momentu rozpoczęcia pierwszego przesłuchania przed sądem. W takim przypadku wcześniejsze zeznania złożone w postępowaniu przygotowawczym nie mogą być wykorzystane (art. 186 k.p.k.).

✓ **Obowiązki pokrzywdzonego**

Pokrzywdzony jest zobowiązany do:

1. **Stawiennictwa na wezwania organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości** (Policji, prokuratora, sądu);
2. **Poddania się czynnościom dowodowym** – w tym oględzinom, badaniom lekarskim, psychologicznym lub innym wymagany dla ustalenia okoliczności sprawy;
3. **Wskazania adresu do doręczeń** – w kraju lub na terenie innego państwa członkowskiego UE (zgodnie z art. 138 § 1 i 2 k.p.k.). Brak wskazania aktualnego adresu skutkuje uznaniem doręczenia na ostatni znany adres za skuteczne, niezależnie od faktycznego odebrania pisma;
4. **Informowania o zmianie adresu** – niepowiadomienie organu o zmianie miejsca zamieszkania może prowadzić do uznania korespondencji doręczonej pod wcześniejszy adres za doręczoną skutecznie.

FORMALNA PROCEDURA ZGŁOSZENIA PRZEMOCY I ZABEZPIECZENIA DOWODÓW

Osoba doświadczająca przemocy powinna niezwłocznie zgłosić ten fakt odpowiednim organom ścigania. Najczęściej będzie to najbliższa jednostka Policji, gdzie może **złożyć zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa**. Zgłoszenie może być dokonane ustnie do protokołu lub pisemnie. Podczas przyjmowania zawiadomienia, pokrzywdzonemu powinno zostać wydane **pouczenie o przysługujących mu prawach i ciążących obowiązkach** zgodnie z art. 16 Kodeksu postępowania karnego (k.p.k.).

✓ Rodzaj ściganego przestępstwa, a forma działania:

1. **W przypadku przestępstw ściganych na wniosek:**
 - Pokrzywdzony powinien złożyć **wniosek o ściganie** sprawcy przestępstwa, jeżeli chce, aby organy ścigania (Policja i Prokuratura) podjęły czynności procesowe (art. 12 § 3 k.p.k.).
 - Osoba pokrzywdzona może ustanowić **pełnomocnika z wyboru** lub – w razie braku środków finansowych – złożyć wniosek o ustanowienie **pełnomocnika z urzędu**, powołując się na brak możliwości poniesienia kosztów reprezentacji prawnej bez uszczerbku dla podstawowego utrzymania siebie i rodziny.
 - W razie potrzeby pokrzywdzony może zwrócić się o wsparcie psychologiczne, prawne lub materialne do instytucji świadczących pomoc – w tym do **Funduszu Sprawiedliwości**, którego celem jest wsparcie osób pokrzywdzonych przestępstwem.
2. **W przypadku przestępstw ściganych z oskarżenia prywatnego:**
 - Jeżeli Policja informuje, że czyn stanowi przestępstwo ścigane z oskarżenia prywatnego (np. zniesławienie, zniewaga, naruszenie nietykalności cielesnej o mniejszej wadze), pokrzywdzony może złożyć **skargę prywatną** (pisemną lub ustną do protokołu). Zgodnie z art. 488 § 1 k.p.k., Policja jest obowiązana niezwłocznie przekazać ją do właściwego sądu rejonowego.
 - Pokrzywdzony może zdecydować się na samodzielne działanie jako **oskarżyciel prywatny**, lub zwrócić się do prokuratora o przejęcie sprawy na zasadzie **interesu społecznego** (art. 60 § 1 k.p.k.).
 - Skarga prywatna może ograniczać się do wskazania oskarżonego, opisu zarzucanego mu czynu oraz wskazania dowodów (art. 487 k.p.k.).

✓ Postępowanie w razie doznania obrażeń ciała

W przypadku doznania obrażeń ciała na skutek przemocy, osoba pokrzywdzona powinna niezwłocznie udać się do placówki medycznej, w szczególności:

- do lekarza podstawowej opieki zdrowotnej,
- w przypadku nagłym – do **szpitalnego oddziału ratunkowego (SOR), nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej**, bądź na **ostrej dyżur**.

Należy zwrócić się do lekarza o wystawienie **zaświadczenia lekarskiego**, w którym zostaną szczegółowo opisane rodzaj, lokalizacja i rozmiar obrażeń (np. otarcia, siniaki, krwaki). Dla celów dowodowych zaleca się także wykonanie **dokumentacji fotograficznej** obrażeń.

Dodatkowo osoba pokrzywdzona może wystąpić o przeprowadzenie **obdukcji lekarskiej** – dokumentu sporządzonego przez lekarza, który zawiera opis stwierdzonych urazów i ocenę ich przyczyny oraz czasu naruszenia czynności narządów ciała. Obdukcja ma charakter odpłatny.

Uwaga: Zaświadczenie lekarskie (nawet wystawione w ramach obdukcji) nie stanowi jeszcze opinii w rozumieniu przepisów k.p.k. Dowód w postaci opinii może zostać przedstawiony wyłącznie przez **biegłego lekarza medycyny sądowej**, wpisanego na listę biegłych prowadzoną przez prezesa właściwego Sądu Okręgowego.

✓ **Zabezpieczenie dowodów i udział biegłego**

W toku postępowania osoba pokrzywdzona może:

- **złożyć wniosek dowodowy o przeprowadzenie oględzin ciała przez biegłego lekarza sądowego** oraz wydanie opinii,
- zgłosić taki wniosek **podczas składania zawiadomienia o przestępstwie** do protokołu na Policji lub w prokuraturze,
- zgłosić taki wniosek **w trakcie przesłuchania w charakterze świadka- pokrzywdzonego**.

W przypadku uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa przeciwko zdrowiu lub życiu, Policja bądź prokurator mogą z urzędu powołać biegłego lekarza i zlecić przeprowadzenie sądowo-lekarskiej opinii.

REPREZENTOWANIE MAŁOLETNIEGO W POSTĘPOWANIU KARNYM

Zgodnie z art. 51 § 2 Kodeksu postępowania karnego, **małoletni pokrzywdzony** (tj. osoba, która nie ukończyła 18. roku życia) **nie posiada zdolności procesowej** w postępowaniu karnym i działa za pośrednictwem **przedstawiciela ustawowego** (co do zasady – matki lub ojca) albo **opiekuna prawnego**, pod którego stałą pieczę pozostaje.

- Jeśli **sprawcą przestępstwa przeciwko dziecku są oboje rodzice**, żadne z nich nie może pełnić funkcji przedstawiciela ustawowego dziecka w postępowaniu karnym.
- Jeżeli **sprawcą przestępstwa jest tylko jeden z rodziców**, to drugi – choć sam nie jest podejrzanym ani oskarżonym – również **pozostaje wyłączony z możliwości reprezentowania dziecka** w danym postępowaniu, ze względu na konflikt interesów.

Wyjątek od tej zasady został sformułowany w orzecznictwie Sądu Najwyższego. W postanowieniu z dnia 25 czerwca 2020 r. (sygn. I KZP 4/20), SN stwierdził, że w przypadku sprawy karnej dotyczącej **uchylania się od obowiązku alimentacyjnego** (przestępstwo z art. 209 § 1 lub § 1a Kodeksu karnego), **rodzic niekrzywdzący może reprezentować małoletniego pokrzywdzonego**, mimo że sprawcą czynu jest drugi z rodziców.

W sytuacjach, gdy **żaden z rodziców nie może reprezentować dziecka** (z uwagi na zakaz wynikający z art. 98 § 2 K.r.o.), właściwym organem do zapewnienia dziecku ochrony procesowej jest **sąd**

opiekun (wydział rodzinny i nieletnich sądu rejonowego). Na podstawie art. 99 K.r.o., sąd ustanawia **kuratora procesowego**, który reprezentuje małoletniego w postępowaniu karnym.

Zgodnie z art. 99¹ § 1 K.r.o., w sprawach wymagających ochrony praw dziecka, **kurator procesowy powinien być profesjonalnym pełnomocnikiem** – tj. **adwokatem lub radcą prawnym**, który posiada wiedzę i doświadczenie w prowadzeniu postępowań z udziałem dzieci.

Z uwagi na szczególny charakter spraw, w których dziecko jest ofiarą przestępstwa, należy każdorazowo zadbać o to, by reprezentacja małoletniego zapewniała pełną ochronę jego interesów procesowych, w tym bezpieczeństwa psychicznego i godności.

PRZESŁUCHANIE DZIECKA – ZASADY POSTĘPOWANIA

W przypadku, gdy pokrzywdzonym przestępstwem jest małoletni, który **nie ukończył 15 roku życia** i gdy czyn zarzucany sprawcy należy do jednej z niżej wymienionych kategorii:

- **przestępstwa popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej** wobec dziecka,
- **przestępstwa przeciwko wolności** (np. art. 189 k.k. – pozbawienie wolności),
- **przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece** (np. art. 207 k.k. – znęcanie się),
- **przestępstwa o charakterze seksualnym** (np. art. 197 k.k. – zgwałcenie),

obowiązują szczególne zasady dotyczące przesłuchania, mające na celu ochronę dobra dziecka oraz ograniczenie jego wtórnej wiktylizacji.

✓ Celowość przesłuchania

Przesłuchanie małoletniego może zostać przeprowadzone wyłącznie, jeżeli jego zeznania mogą mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy. Co do zasady, przesłuchanie powinno mieć charakter jednorazowy. Ponowne przesłuchanie jest dopuszczalne jedynie w szczególnie uzasadnionych przypadkach, np.:

- gdy ujawnione zostaną nowe, istotne okoliczności wymagające wyjaśnienia,
- na wniosek oskarżonego, który nie miał obrońcy podczas pierwszego przesłuchania pokrzywdzonego (art. 185a § 2 k.p.k.).

✓ Organ przeprowadzający przesłuchanie

Przesłuchanie małoletniego **zawsze przeprowadza sąd**, nawet w toku postępowania przygotowawczego. Dzieje się to w ramach posiedzenia sądowego, a udział w przesłuchaniu obowiązkowo bierze **biegły psycholog** (art. 185a § 3 k.p.k.).

✓ Termin i forma przesłuchania

Przesłuchanie powinno odbyć się **niezwłocznie**, jednak nie później niż **w terminie 14 dni** od dnia wpływu wniosku o jego przeprowadzenie do sądu (art. 185a § 4 k.p.k.). Czynność ta:

- jest rejestrowana w formie audiowizualnej,
- sporządzany jest również protokół przesłuchania,

- na rozprawie sądowej odtwarzany jest zapis przesłuchania oraz odczytywany protokół (art. 185e k.p.k.).

✓ Warunki przesłuchania

Czynność ta odbywa się w odpowiednio przygotowanych pomieszczeniach – tzw. **przyjaznych pokojach przesłuchań**, przystosowanych do kontaktu z dziećmi. Ogranicza się obecność osób w pomieszczeniu przesłuchań wyłącznie do tych, których udział jest konieczny. W przesłuchaniu mogą uczestniczyć:

- prokurator,
- obrońca oskarżonego (bez prawa zadawania pytań bezpośrednio),
- pełnomocnik pokrzywdzonego.

Podejrzany/oskarżony nie uczestniczy w przesłuchaniu dziecka – może jednak mieć zapewnioną możliwość obserwacji z innego pomieszczenia oraz składania pytań za pośrednictwem sądu lub psychologa.

✓ Przesłuchanie dziecka powyżej 15 lat

Jeżeli pokrzywdzonym jest małoletni, który **ukończył 15 rok życia**, sąd może przeprowadzić przesłuchanie z zastosowaniem wyżej opisanych zasad jedynie w sytuacji, gdy zachodzi uzasadniona obawa, że przesłuchanie w warunkach standardowych mogłoby wywołać **negatywny wpływ na jego stan psychiczny** (art. 185c § 1 k.p.k.).

CO ZROBIĆ, JEŻELI SKAZANY PO WYDANIU WYROKU, PONOWNIE STOSUJE PRZEMOC?

Pamiętaj! Każdy akt przemocy, który nie był objęty wyrokiem skazującym, to nowe przestępstwo, o którym należy zawiadomić Policję lub Prokuraturę. To zawiadomienie może spowodować wszczęcie kolejnego postępowania karnego i wydanie kolejnego wyroku skazującego.

Oprócz wszczęcia nowego postępowania karnego, na podstawie obowiązujących przepisów istnieje także możliwość podjęcia czynności w sprawie, w której został już wydany prawomocny wyrok skazujący na karę z warunkowym zawieszeniem jej wykonania.

1. **Sąd, może wobec skazanego na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, w okresie próby ustanawiać obowiązki np. takie jak:**
 - a. wykonywania ciężącego na nim obowiązku łóżenia na utrzymanie innej osoby,
 - b. wykonywania pracy zarobkowej, do nauki lub przygotowania się do zawodu,
 - c. powstrzymania się od nadużywania alkoholu lub używania innych środków odurzających,
 - d. poddania się terapii uzależnień,
 - e. poddania się terapii, w szczególności psychoterapii lub psychoedukacji,
 - f. uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych,
 - g. powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach,
 - h. powstrzymania się od kontaktowania się z pokrzywdzonym lub innymi osobami w określony sposób lub zbliżania się do pokrzywdzonego lub innych osób,
 - a. opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym,
 - j. innego stosownego postępowania w okresie próby, które może zapobiec popełnieniu ponownie przestępstwa

Sąd może w okresie próby takie obowiązki nie tylko nałożyć, ale także je rozszerzać (np. dodawać nowe) lub zmieniać (nałożyć inne, niż te które wskazano w wyroku). W czasie próby sąd może również oddać skazanego pod dozór kuratora sądowego.

O dalszym stosowaniu przemocy przez skazanego oraz o niewykonywaniu przez niego nałożonych obowiązków należy zawiadomić sąd, prokuratora lub **kuratora zawodowego**.

2. Jeśli sąd wydał wyrok skazujący na karę z warunkowym zawieszeniem jej wykonania może dojść do zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności.

Przyczyny zarządzenia wykonania kary możemy podzielić na obligatoryjne (sąd ma obowiązek zarządzić wykonanie kary) i fakultatywne (sąd może zarządzić wykonanie kary).

a) przyczyny obligatoryjne:

- sąd zarządza wykonanie kary, jeżeli skazany w okresie próby popełnił **podobne** przestępstwo umyślne, za które orzeczono prawomocnie karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania (aby sąd zarządził karę na podstawie tego przepisu – art. 75 § 1 k.k., musi być wydany kolejny prawomocny wyrok skazujący na bezwzględną karę pozbawienia wolności, czyli już bez jej zawieszenia. Przestępstwo podobne, to np. kolejne przestępstwo z użyciem przemocy, kolejne przestępstwo kradzieży)
- sąd zarządza wykonanie kary, jeżeli skazany za przestępstwo popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej wobec osoby najbliższej lub innej osoby małoletniej zamieszkujących wspólnie ze sprawcą w okresie próby rażąco narusza porządek prawny, ponownie używając przemocy lub groźby bezprawnej wobec osoby najbliższej lub innej osoby małoletniej zamieszkujących wspólnie ze sprawcą (art. 75 § 1a k.k.)

b) przyczyny fakultatywne:

- skazany w okresie próby rażąco narusza porządek prawny, np. popełnił przestępstwo, uchyla się od uiszczenia grzywny, od dozoru, wykonania nałożonych obowiązków lub orzeczonych środków karnych, środków kompensacyjnych lub od przepadku, a nie był wcześniej pisemnie upomniany przez kuratora o możliwych ujemnych konsekwencjach takiego zachowania (art. 75 § 2 k.k.);
- gdy skazany rażąco narusza porządek prawny, np. popełnił przestępstwo w okresie **po wydaniu wyroku skazującego na karę z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, a przed jego uprawomocnieniem się** (art. 75 § 3 k.k.).

Sąd może zarządzić wykonanie kary warunkowo zawieszanej **nie później niż w ciągu 6 miesięcy od zakończenia okresu próby** (art. 75 § 4 k.k.).

Przykładowo, jeśli kara została zawieszona na okres trzech lat, zarządzenie wykonania kary może nastąpić w ciągu trzech lat i sześciu miesięcy od dnia uprawomocnienia się wyroku (np. wyrok uprawomocnił się 30 czerwca 2021 r., więc sąd może zarządzić wykonanie kary do 31 grudnia 2024 r. – trzy lata upłynę 30 czerwca 2024 r., a dodatkowe sześć miesięcy 31 grudnia 2024 r.)

POMOC OSOBIE POKRZYWDZONEJ PRZESTĘPSTWEM

Osoby pokrzywdzone przestępstwem mogą skorzystać ze wsparcia oferowanego przez ośrodki działające w ramach ogólnopolskiej Sieci Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przestępstwem, współfinansowanej ze środków Funduszu Sprawiedliwości.

Zakres pomocy świadczonej w ramach Funduszu obejmuje m.in.:

- organizację oraz finansowanie pomocy prawnej,
- pokrywanie kosztów psychoterapii, konsultacji psychiatrycznych i psychologicznych,
- finansowanie świadczeń zdrowotnych,

- dofinansowanie kosztów edukacji w publicznych szkołach i przedszkolach,
- zapewnienie czasowego zakwaterowania lub schronienia,
- okresowe dopłaty do bieżących zobowiązań czynszowych,
- pokrywanie kosztów zakupu żywności lub bonów żywnościowych,
- pokrycie wydatków na zakup odzieży, bielizny, obuwia, środków czystości i higieny osobistej.

Dodatkowo w ramach Funduszu funkcjonuje całodobowa **Linia Pomocy Pokrzywdzonym**, umożliwiająca anonimowe uzyskanie informacji o dostępnych formach pomocy, skorzystanie z doraźnego wsparcia psychologicznego i prawnego, a także umówienie wizyty w wybranej placówce należącej do Sieci Pomocy.

Kontakt z infolinią możliwy jest poprzez:

 Telefon: +48 222 309 900

 E-mail: info@numerosos.pl

Aktualna lista placówek udzielających wsparcia w ramach Sieci Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przestępstwem dostępna jest na stronie internetowej Funduszu Sprawiedliwości lub na życzenie udostępniana telefonicznie bądź mailowo.

Osoby pokrzywdzone przestępstwem, które nie są w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej, mogą skorzystać z usług oferowanych w ramach systemu **Nieodpłatnej Pomocy Prawnej** oraz **Nieodpłatnego Poradnictwa Obywatelskiego**. Pomoc świadczona jest przez wykwalifikowanych prawników, w tym adwokatów i radców prawnych, a w specjalistycznych punktach również przez osoby posiadające doświadczenie w pracy z osobami doświadczającymi przemocy. W ramach porad możliwe jest m.in.:

- udzielenie informacji o obowiązujących przepisach,
- pomoc w sporządzaniu pism urzędowych (z wyłączeniem pism procesowych w toczących się postępowaniach),
- skierowanie do odpowiednich instytucji lub organizacji udzielających dalszego wsparcia.

Osoby doświadczające przemocy, w tym przemocy domowej, mogą skorzystać ze specjalistycznych dyżurów prawnych, dostępnych w wybranych punktach stacjonarnych lub w razie potrzeby w formie zdalnej (telefonicznie lub za pośrednictwem komunikatorów internetowych).

Profesjoniści pracujący w tych punktach posiadają wiedzę i doświadczenie w pracy z osobami w kryzysie i znają procedury ochrony osób pokrzywdzonych.

Jak umówić się na wizytę?

- telefonicznie – korzystając z numeru przypisanego do danego punktu pomocy,
- online – za pośrednictwem strony rejestracyjnej: <https://np.ms.gov.pl/zapisy>,
- mailowo – wysyłając zgłoszenie na adres e-mail przypisany do właściwego powiatu (dane kontaktowe dostępne na stronie powiatu lub w systemie rejestracji).

Lista punktów świadczących nieodpłatną pomoc prawną, wraz z informacjami o specjalizacjach i dostępnych terminach, znajduje się na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości: <https://np.ms.gov.pl>